

ARTOS (ÇADIR) DAĞI (VAN) FLORASI

ZEYNAL BOYNUKARA**

Avni ÖZTÜRK***

ÖZET

Bu araştırma Van ili'nin 38 km.Güney Batısında bulunan Gevaş İlçesi'nin Güney Dogusundaki Artos Dağı ve Çevresinde yapılmıştır.Doğu Anadolu Bölgesi Van ili sınırları içinde bulunan bu dag ilin 3537 m. ile en yüksek dağıni teşkil eder.

Araştırma alanından 1990-1991 yılları arasında toplanan 450 örneğin değerlendirilmesi yapılarak toplam 38 familyaya ait 123 cins ve 207 tür tespit edilmiştir. Teşhisleri yapılan 207 türden 89 karesi için 12 'sinin yeni ve 7'sinin ise endemik oldukları bulunmuştur.Çalışma alanının florasının %51.6'sını İran - Turan, % 5.7'sini Avrupa-Sibirya,%4.3'ünü Akdeniz elementlerinin oluşturduğu ve birden fazla fitocografik bölge ye ait olanlarla ait olduğu fitocografik bölgesi bilinmeyen taksonların oranları ise %33.8 ve %4.3 oldukları bulunmuştur.

* Prof.Dr. Avni ÖZTÜRK'ün yönetiminde hazırlanan ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri enstitüsü tarafından tarihinde yüksek lisans tezi olarak kabul edilen çalışmanın özetidir.

**Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü araştırma görevlisi Zeynal BOYNUKARA.

***Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü, Prof.Dr.Avni Öztürk

SUMMARY

This investigation was carried out at and around Artos Mountain in the Sout-East of Gevaş Town, 38 Km. from Van. This Mountain Which is In the borders of Van City, is highest one with 3537 m. height.

450 samples collected during 1990-1991 from the research area were evaluated. 123 genus and 207 species from a total of 38 families were determined.

Of 207 species diagnosed, twelve species were found to be new record for B9 square and seven were endemic. The %51.6 of the flora was Iran-Turan, %5.7 was Europa-Siberia and %4.3 was mediterranian sea. Those belonging to different phytogeographic area consist %33.8 and %4.3 .

GİRİŞ

Bu çalışma Artos (Çadır) Dağının floristik yönden araştırılmasını kapsamaktadır. Çalışma alanı İran-Turan floristik bölgesinde yer alır. Bölge Davis'in Türkiye florası için uyguladığı Grid (kare) sistemine göre B9 karesinde yer almaktadır (2). Çalışma alanınının Kuzey Batısında Gevaş ilçesi, Kuzeyinde Van Gölü, Kuzey Doğusunda Van İli Güneyinde Gücari Dağı bulunmaktadır.

Genel olarak Dağ ormansız ve çıplaktır. Çalılıklar yok denecek kadar az ve zayıftır. Araştırma alanınının yüksekliği 1750 m. ile 3537 m. arasındadır.

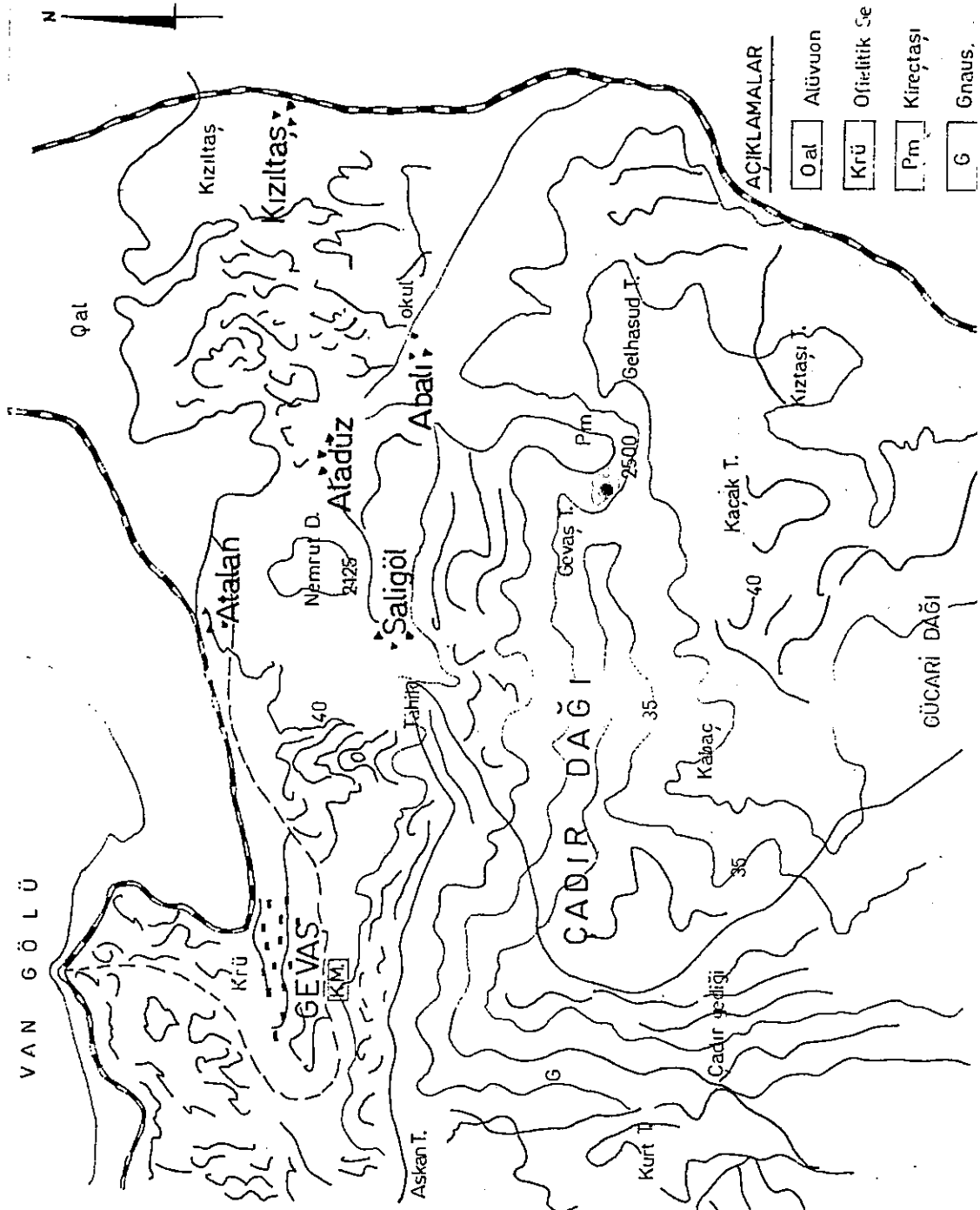
MATERYAL VE METOD

Araştırma alanının materyalini 1990-1991 yılları arasında değişik gelişme devrelerine uygun olarak toplanan bitkiler oluşturmaktadır.

Toplanan bu bitkilerin teşhisinde Davis'in " Flora Of Turkey and East Aegean Island" adlı eserinden faydalanılmıştır (1). Bitki listesi Türkiye florasındaki sıraya göre verilmiştir. B9 karesi için yeni kayıtların tesbitinde (3-17)' den yararlanılmıştır. Bu yeni kayıtlar + işareti ile belirtilmiştir.

Bitki isimlerinin karşısında lokalite numarası, toplama tarihi ve müteakiben bitki numarası yazılmıştır. Z harfi Zeynel BOYNUKAPA'ya ait numaraları göstermektedir. Bitkiler Artos (Çadır) Dağının dört ana yön dört ara yönden farklı yüksekliklerden toplanmıştır. Bunlar etek, yamaç ve zirvedir.

Aylar	Mahalli Akılbel Basıncı (mb)	Sıcaklık (C°)	Yüksek Sıcaklık (C°)	Düşük Sıcaklık (C°)	Nispi Nem (%)	Yağış Miktarı (mm)	Kar Yağışlı Gün Sayısı	Karla Örtülü Gün Sayısı	Toprak Sıcaklığı C° (10 cm)	Toprak Sıcaklığı C° (20 cm)
Ocak	886.4	-4.5	1.6	-9.4	73.1	79.1	7.8	30.0	-2.4	-0.1
Şubat	886.3	-1.0	2.1	-9.2	71.6	105.2	8.4	27.0	2.4	0.7
Mart	826.4	4.3	5.7	-4.1	59.6	131.1	8.3	20.0	2.3	2.7
Nisan	828.7	10.4	12.4	1.6	52.0	134.2	1.8	1	9.3	9.4
Mayıs	826.3	14.6	18.7	6.3	43.6	56.4	0.2	0.0	16.4	16.0
Haziran	824.8	20.7	24.0	9.7	30.5	17.7	-	-	23.3	22.2
Temmuz	823.3	23.6	28.8	13.7	28.9	3.1	-	-	27.4	26.3
Ağustos	822.9	24.4	28.6	13.8	24.4	3.2	-	-	26.3	26.0
Eylül	826.2	19.6	24.4	9.8	36.0	5.3	-	-	19.2	20.4
Ekim	829.2	16.4	17.2	4.9	47.0	35.7	0.2	0.2	10.9	13.1
Kasım	83.6	7.2	10.7	0.3	61.3	83.4	1.4	8.0	4.7	6.9
Aralık	827.6	-4.6	4.1	-5.2	70.0	18.6	6.6	21.0	-0.4	2.1
Yıllık	826.8	10.9	14.8	2.8	52.0	577.0	53.0	94.3	11.2	12.0

Şekil:1 - ARAŞTIRMA ALANININ HARİTASI Ölçek:1/25 000

4-2. ARASTIRMA ALANININ FLORASI

BÖLÜM (Divisio) : SPERMATOPHYTA

ALT BÖLÜM (Subdivisio): ANGIOSPERMOPHYTINA

SINIF (Classis) : DICOTYLEDONOPSIDA

1- RANUNCULACEAE

1- DELPHINIUM L.

1- D. carduchorum C. howdhuri & Davis.

2- D. dolichostachyum chowdhuri & Davis.

2- CONSOLIDA (DC.) S.F.Gray

3- C. orientalis (Gay.) Schröd.

3- ADONIS L.

4- A. gestivalis L. Sub sp. gestivalis.

5- A. flammea Jacq.

4- RANUNCULUS L.

6- R. poluninii Davis.

7- R. repens L.

8- R. cuneatus Boiss.

9- R. macrorhynchus Boiss.

10- R. arvensis L.

11- R. kochii Ledeb.

5- CERATOCEPHALUS Moench.

12- C. falcatus (L.) Pers.

13- C. testiculatus (Crantz.) Roth.

6- THALICTRUM L.

14- T. orientale Boiss.

2- PAPAVERACEAE

7- ROSEMARIA Medik

15- R. refracta D.C.

8- PAPAVER L.

16- P. tauricola Boiss.

17- P. acrochastum Bornm.

3- BRASSICACEAE

9- CORYDALIS Medik.

18- C. rutifolia (Sibth & Sm.) D.C.

10- CONRINGIA Adams.

19- C. orientalis (L.) Andrz.

11- ISATIS

20- I. cochlearis Boiss.

12- AETHIONEMA R.Br.

21- A. carneum (Banks & Sol.) Fecttsch.

22- A. armenum Boiss.

13- THLASPI L.

23- T. perfoliatum L.

24- T. kurdicum Hedge.

25- T. valerianoides Rech.

14- FIBIGIA Medik.

26- F. macrocarpa (Boiss.) Boiss.

15- ALYSSUM L.

27- A. blepharocarpum Dubley & Hub-Mor.

28- A. desertorum stapf.

29- A. szowitzianum Fisch & Mey.

16- DRABA L.

30- D. bruniifolia Stev. Subsp. Bruniifolia.

31- D. siliquosa Bieb.

17- ARABIS L.

32- A. carduchorum Boiss.

18- DRABOPSIS Koch.

33- D. verna Koch.

19- ERYSIMUM L.

34- E. lycanicum (Hand & Mazz.) Hub-Mor.

35- E. puchellum (Wild.) Gay.

20- ALLIARIA Scop.

36- A. petiolata (Bieb.) Cavara & Grande.

4-CAPPARACEAE

21- GLEOME L.

37- G. ornithoedoides L.

5-CARYOPHYLLACEAE

22- HOLOSTEUM L.

38- H. umbellatum L.

23- DIANTHUS L.

39- D. orientalis Adams.

24- GYPSOPHILA L.

40- G. adenophylla Bark.

25- SILENE L.

41- S. capitellata Boiss.

42- S. sperguliifolia (Desf.) Bieb.

43- S. odontopetala Fenzl.

44- S. macrodonata Boss.

6- POLYGONACEAE

45- POLYGONUM L.

45- P. polycnemoides Jaub & Spach.

46- P. pulchellum Lois.

7- HYPERICACEAE

27- HYPERICUM L.

47- H. lysimachioides Boiss & Noe.

var. lysimachioides Figure.

48- H. scabrum L.

49- H. linarioides Bosse.

50- H. armenum Jaub & Spach.

8- MALVACEAE

28- ALCEA L.

51- A. calvertii (Boiss) Boiss.

9- LINACEAE L.

29- LINUM

52- L. mucronatum Bertol. subsp. orientale (Boiss)
Davis.

53- L. nodiflorum L.

54- L. persicum Boiss.

55- L. brenne Miller.

10- GERANIACEAE

30- GERANIUM L.

56- G. lucidum L.

57- G. tuberosum L. subsp. tuberosum.

31- ERODIUM L. Herit.

58- E. cicutarium (L.) L' Herit subsp. cutarium.

11- ZYGOPHYLLACEAE

32- PEGANUM L.

59- F. harmala L.

12- ACERACEAE

33- ACER L.

60- A. tataricum L.

13- FABACEAE

34- ASTRAGALUS L.

61- A. mollis Bieb.

62- A. caraganae Fish & Mey.

63- A. pinetorum Boiss.

64- A. caspicus Bieb.

65- A. curdicus Boiss.

66- A. laqopodioides Vahl.

67- A. adunciformis Boiss.

68- A. adunciformis wild.

69- A. alyssoides Lam.

70- A. cornutus Pall.

71- A. davisii Chamb & Matthews.

35- LENS Miller.

72- L. orientalis Boiss.

36- LATHYRUS L.

73- L. inconspicuus L.

37- TRIFOLIUM L.

74- T. pratense L.

38- TRIGONELLA L.

75- T. velutina Boiss.

76- T. monantha C.A.Meyer. Subsp.monantha.

39- MEDICAGO L.

- 77- M. lupulina L.
- 78- M. sativa
- 79- M. varia Martyn.
- 80- M. rigidula (L.) All. var. rigidula
- 40- LOTUS L.
- 81- L. corniculatus L. var. corniculatus
- 41- DNABYCHIS L.
- 82- D. armena Boiss.
- 14- ROSACEAE
- 42- CERASUS Duhamel.
- 83- C. brachypetala Boiss. var. bronnuelleri
(Schneider) Browicz.
- 43- POTENTILLA L.
- 84- P. meyeri Boiss.
- 85- P. recta L.
- 44- ROSA L.
- 86- R. pimpinellifolia L.
- 15- DNAGRACEAE
- 45- EPILOBIMUM L.
- 87- E. parviflorum Schreber.
- 16- CRASSULACEAE
- 46- ROSULARIA (DC.) Stapf.
- 88- R. aizoon (fenzl) Berger.
- 47- SEDUM L.
- 89- S. subulatum (C.A.Meyer.) Boiss.
- 90- S. tenellum Dieb.
- 17- APIACEAE

48- PIMPINELLA L.

91- P. krogium Vill. Subsp. lithophila.

49- MALABAILA Hoffm.

92- M. secacul Banks & Sol.

50- ASTRODAUCUS Drude.

93- A. orientalis (L.) Drude.

51- TURGENIA

94- T. latifolia (L.) Hoffm.

52- DAUCUS L.

95- D. carota L.

18- VALERIANACEAE

53- VALERIANA L.

96- V. leucophaea D.C.

19- DIPSACACEAE

54- CEPHALARIA Schrader ex Roemer & Schultes.

97- C. microcephala Boiss.

55- SABIOSA L.

98- S. argenta L.

56- PTEROCEPHALUS Vaill ex Adanson.

99- P. kurdicus Vadke.

20- ASTERACEAE

57- INULA

100- I. britannica L.

58- HELICHRYSUM Gaertner.

101- H. plicatum DC. Subsp. plicatum.

102- H. armenium DC. Subsp. armenium.

59- BELLIS L.

- 103- B. perennis L.
- 60- SENECIO L.
- 104- S. vernalis Waldst & Kit.
- 61- ANTHEMIS L.
- 105- A. clavatus (Desf.) Pers.
- 62- ACHILLEA L.
- 106- A. vermicularis Trin.
- 107- A. millefolium L.
- 108- A. biebersteinii Afan.
- 63- TANACETUM L.
- 109- T. mucroniferum Hub-Mor & Grierson.
- 110- T. kotschyi (Boiss.) Grierson.
- 111- T. chiliophyllum (Fisch & Mey). Schultz.
- 64- ARTEMISIA L.
- 112- A. splendens Willd.
- 65- CARDUUS L.
- 113- C. pycnocephalus L. Subsp. breviphyllarius
Davis.
- 66- CENTAUREA L.
- 114- C. virgata Lam.
- 115- C. rhizantha C.A.Meyer.
- 116- C. urvillei DC.
- 117- C. depressa Bieb.
- 67- CRUPINA (Pers.) DC.
- 118- C. vulgaris Cass.
- 68- CARTHAMUS L.
- 119- C. leucocaulos Sm.

69- XERANTHEMUM L.

120- X. annuum L.

70- CHARDINA Desf.

121- C. orientalis (L.) Kuntze.

71- SCORZONERA L.

122- S. cana (C.A.Meyer) Hoffm. var. jaquiniana
(W.Koch.) Chamberlain.

123- S. mollis Bieb. Subsp. mollis.

124- S. rigida Aucher.

72- TRAGOPOGON L.

125- T. albinervis Freyn & Sint.

73- TARAXACUM L.

126- T. officinale Weber.

74- CHONDRILLA L.

127- C. juncea L.

75- CREPIS L.

128- C. foetida L. Subsp. rheoadifolia (Bido) Celak.

21- CAMPANULACEAE

76- CAMPANULA L.

129- C. glomerata L.

130- C. stricta L.

77- ASYNEUMA Griseb & Schenk.

131- A. filipes (Nab.) Damboldt.

78- LEGOUSIA Durand.

132- L. speculum-veneris (L.) Chaix.

22- PRIMULACEAE

79- ANDROSACE L.

133- A. villosa L.

23- GENTIANACEAE

80- CENTAURIUM Hill.

134- C. pulchellum (Swartz.) Druce.

81- GENTIANA

135- G. verna L. Subsp. pontica.

24- CONVOLVULACEAE

82- CONVOLVULUS L.

136- C. arvensis L.

137- C. galaticus Rostan ex Choisy.

25- BORAGINACEAE

83- HELIOTROPIMUM L.

138- H. ellipticum L.

139- H. anchusoides Boiss & Buhse.

84- MYOSOTIS L.

140- M. stricta Link ex Roemer & Schultes.

85- RINDERA Pallas.

141- R. albida (Wettst.) Kusn.

86- BUGLOSSOIDES Moench.

142- B. arvensis (L.) Johnston.

87- DNOSMA L.

143- D. sericeum Willd.

26- SOLANACEAE

88- LYCIUM L.

144- L. ruthenicum Murray in Comm.

27- SCROPHULARIACEAE

89- VERBASCUM L.

145- V. cf. greophilum C. Kock.

146- V. densiflorum Bertol.

90- SCROPHULARIA L.

147- S. nodosa L.

91- LINARIA Miller.

148- L. grandiflora Desf.

92- VERONICA L.

149- V. persica Foirat.

150- V. hederifolia L.

151- V. thymoides P.H.Davis, Subsp. thymoides.

152- V. orientalis Miller, Subsp. orientalis.

153- V. orientalis Miller, Subsp. nimrodi (Richter
ex Stapf.) M.A. Fischer.

93- ODONTITES Ludwig.

154- O. verna (Bellardi) Dumort Subsp. serotina.
(Dumort.) Corb.

28- GLOBULARIACEAE

94- GLABULARIA L. (Cont.)

155- G. trichosantha Fisch & Mey.

29- LAMIACEAE

95- TEUCRIUM L.

156- T. orientale L. var. orientale.

157- T. chamaedrys L.

158- T. polium L.

159- T. chamaedrys L. Subsp. Sypirensis
(C.Koch.) Rech.

96- SCUTELLARIA L.

- 160- S. orientalis L. Subsp. orientalis.
- 161- S. orientalis L. var. alpina
- 97- LAMIUM L.
- 162- L. amplexicgule L.
- 98- MARRUBIUM L.
- 163- M. vulgare L.
- 99- STACHYS L.
- 164- S. lavandulifolia Vahl. var. glabrescens.
Bhattacharjee & Hub-Mor.
- 100- NEPETA L.
- 165- N. nuda L. Subsp. nuda.
- 166- N. macosiphon Boiss.
- 101- ORIGANUM L.
- 167- O. acutidens (Hard-Mazz.) Letswaart.
- 102- THYMUS L.
- 168- T. fallax Fisch. & Mey.
- 169- T. kotschyanus Boiss. & Hohen. var. glabrescens.
Boiss.
- 170- T. migricus Klokov & Des-shost.
- 171- T. pubescens Boiss. & Kotschy.
- 103- ZIZIPHORA L.
- 172- Z. clinopodioides Lam.
- 173- Z. capitata L.
- 174- Z. taurica Bieb.
- 107- SALVIA L.
- 175- S. multicaulis Vahl.
- 176- S. pocolata Nab.

- 177- S. verticillata L. Subsp. verticillata.
178- S. verticillata Subsp. amasiaca (Freyn &
Bornm.) Bornm.
179- S. russellii Benth.

30- PULMBAGINACEAE

- 105- FLUMBAGO L.
180- P. europaea
106- ACANTHOLIMON Boiss.
181- A. acerosum (Wild.) Boiss. var. acerosum.
182- A. curviflorum Bunge.
183- A. carvophyllaceum Boiss.
Subsp. carvophyllaceum.

31- PLANTAGINACEAE L.

107. PLANTAGO L.
184- P. lanceolata L.

32- EUPHORBIACEAE

- 109- EUPHORBIA
185- E. orientalis L.
186- E. heteradena Jaub. & Spach.

33- RUBIACEAE

- 109- CRUCIANELLA L.
187- C. gilanica Tirin. Subsp. transcaucasica
(Ehrend.) T.N. popov & Takht.
110- CRUCIATA Miller.
188- C. taurica (Palla ex Wild.) Ehrend.

34- ARACEAE

- 111- ARUM L.

189- A. maculatum L.

Subdivisio: ANGIOSPERMOPHYTINA

Classis: MONOCOTYLEDONOPSIDA

35- LILIACEAE

112- SCILLA L.

190- S. ingridae speta

113- ORNITHOGALUM L.

191- O. narbonense L.

192- O. arcuatum Steven.

114- MUSCARI Miller.

193- M. comosum (L.) Miller.

115- FRITILLARIA L.

194- F. aurea Schott.

195- F. caucasica J.F.Adam & Mohr.

196- F. armena Boiss.

116- TULIPA L.

197- T. armena Boiss.

117- GAGEA Salisb.

198- G. gageoides (Zucc.) Uved.

199- G. reticulata L.

200- G. taurica Steven.

201- G. bulbifera (Pallas)Schultes & Schultes Ril.

36- AMARYLLIDACEAE

118- IXIDILIRION Fischer ex Herbert.

202- I. tataricum (Pallas.) Herbert.

Subsp. montanum (Labill.) Takht.

37- IRIDACEAE

119- GLADIOLUS L.

203- G. atrovioleaceus Boiss.

38- POACEAE

120- HORDEUM L.

204- H. murinum L. Subsp. glaucum (Steudel),
Tzvelev.

121- BROMUS L.

205- B. scoparius L.

122- ALOPECURUS L.

206- A. textilis Boiss. Subsp. textilis.

123- POA L.

207- P. bulbosa L.

LİTERATÜR LİSTESİ

- 1- Davis, P.H., 1965-1988., Flora of Turkey and east aegean is-land. 1-x Edinb. Press.
- 2- Davis, P.H. and Heywood, V.H., 1963. Principles of Angiosperm Taksonomi, p.3, Oliver Boyd, Edinburg and London.
- 3- Öztürk, A., 1983. Türkiye'nin Veronica L. (Scrophulariaceae) Taksonları için yeni durumlar ve yeni yayılışlar, Doğa Bilim Dergisi Seri A; 7, 3. 532-537.
- 4- Öztürk A., 1990, Türkiye florasındaki B9 kareleri için yeni kayıtlar ve bazı tavsiyeler, Y.Y.Üniv, Fen-Edb Fak. Fen Bil. Derg. Seri A. 7, 3, 532-537.
- 5- Seçmen, D., Leblebic, G., 1977, Türkiye Florasındaki Kareler için Yeni Kayıtlar (1). Ege Üniv. Fen-Fak., Seri B, 1. 281-294.
- 6- Seçmen, D., Leblebici, G., 1978. Türkiye Florasındaki Kareler için Yeni Kayıtlar (2), Ege Üniv. Fen Fak, Seri B 2. 302-315.
- 7- Tutel, B., Kuç, S., 1977. Türkiye Florasına Ait Yeni Materyaller, İstanbul Üniv. Fen Fak, Mecb. Seri B, 42 (1-4), 95-99.
- 8- Özçelik, H., 1989. Doğu Anadolu'dan Yeni Floristik Kayıtlar Doğa Bot. Derg. 13, 1 84-89.
- 9- Özçelik, H., 1989. B9 Karesi (Van)'dan Yeni Floristik Kayıtlar, Ege Üniv. Fen Fak, Derg. Seri B, 11. 1, 1-6.

- 10- Saçmen,Ö., Oflas,S., Gemici,Y.,1989.Van Florasına Katkısı (I),Ege Üniv. Fen Fak Derg. Seri,B,11,1,45-54.
- 11- Saçmen,Ö.,Oflas,S.,Gemici,Y., 1989. Van civarında (B9)Yeni Floristik Kayıtlar, Doğa Bot. Derg. 19,3. 517-552.
- 12- Behçet,L., 1991,Süphan Dağı'ndan (Bitlis) B9 Karesi için Yeni Floristik Kayıtlar, Doğa Bot,derg. 15. 3, 227-283.
- 13- Behçet,L.,1989. B9 (Bitlis) Karesi ve Türkiye için Yeni Floristik Kayıtlar Doğa Bot,Derg. 13,3,512-517
- 14- Doner,J.,1985.Verbreitungskarten zu P.H.Davis "Flora of Turkey",1-8,Linzer Biol Beitr. 17,1, 1-120.
- 15- Yıldırımılı,S.,Güner,A.,1989. Türkiye'den Çeşitli Kareler için Yeni Floristik Kayıtlar, Doğa Bot Derg., 13,2. 321-328.
- 16- Erik S., Demirkuş,N.,1988. Türkiye Florasındaki Bazı Bitkiler için Yeni Yayılış Alanları, Doğa Bot derg., 12,3. 325-334.
- 17- Sümbül,H., 1979. Türkiye Florasındaki Kareler için Yeni Floristik Kayıtlar. Doğa Bot.Derg.13,2 314-321